

Waardenkader gemeente Woerden

Uitgangspunten, waarden en inrichtingsprincipes voor de ontwikkeling van de omgevingsvisie gemeente Woerden

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
Introductie	4
1. Structurele opgaven	4
2. Woerdense maat	5
3. Omgevingsvisie	5
4. Waarom een Waardenkader?	6
5. Hoe komt de omgevingsvisie tot stand?	7
Cultuurhistorie	8
Onderscheidend Woerden	11
Waardenkader	12
• Uitgangspunten voor de kwaliteit van onze leefomgeving	13
• Waarden die Woerden karakteriseren en dragen	17
• Ruimtelijke inrichtingsprincipes	25

Juni 2020

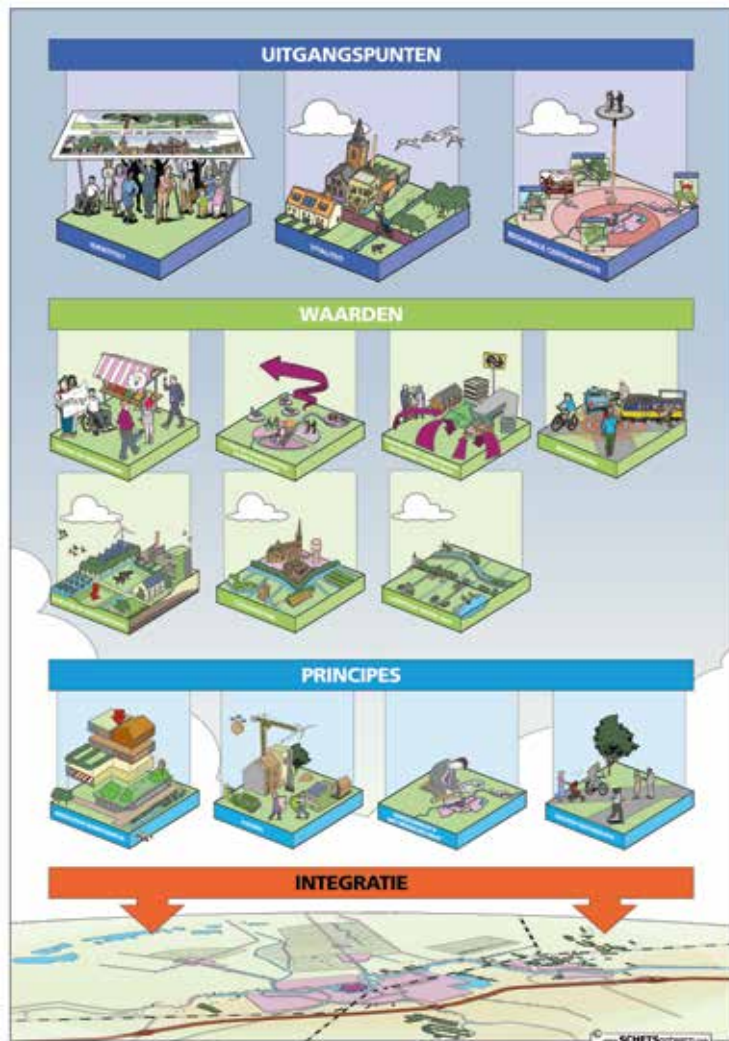
Illustraties:

© www.schetsontwerp.com

Ontwerp:

Brût Communicatie

Leeswijzer

In dit stuk beschrijven we het 'Waardenkader van gemeente Woerden'. Na de omgevingsagenda is dit de volgende stap op weg naar de omgevingsvisie. De omgevingsvisie geeft antwoorden op de vraag hoe we een aantal structurele opgaven voor Woerden in de toekomst ruimtelijk willen oplossen. Dat is belangrijk voor het behoud van de vitaliteit en identiteit van Woerden. In de introductie gaan wij verder in op wat de omgevingsvisie is, hoe deze samenhangt met de Omgevingswet en welke stappen er nodig zijn om tot de omgevingsvisie te komen.

Het Waardenkader gaat over de vraag: waar staat Woerden voor?

Wat vindt Woerden belangrijk? Wie of wat is Woerden? Pas als we dat weten, kunnen we concreet aan de slag met het maken van ruimtelijke plannen.

We doorlopen daarom een aantal stappen:

1. We beschrijven de identiteit van Woerden door in te gaan op de cultuurhistorie en de kenmerken waarmee Woerden zich onderscheidt van andere gemeenten.
2. We beschrijven een aantal uitgangspunten waar wij rekening mee willen houden bij de plannen.
3. We combineren die uitgangspunten met de identiteit van Woerden. Dat levert een aantal 'Waarden van gemeente Woerden' op, die richting geven in de keuzes die we moeten gaan maken.
4. Uit de waarden van Woerden volgt een aantal meer concrete principes waarmee we de plannen kunnen gaan ontwerpen.

Het resultaat is het 'Waardenkader van gemeente Woerden', dat een bouwsteen vormt voor het maken van ruimtelijke plannen. We werken daarbij van abstract naar concreet, met als eindresultaat duidelijke handvatten om de ruimtelijke plannen ook daadwerkelijk te kunnen gaan maken.

Introductie

1. Structurele opgaven voor gemeente Woerden

De gemeente Woerden staat in de komende periode voor een aantal structurele opgaven die beslag leggen op de ruimte. In de omgevingsagenda (19R.00183) worden deze opgaven genoemd.

- Wat betreft het **landschap** is de opgave om de natuurwaarden, de rust en de ruimte van het veenweidelandschap te bewaren bij de toenemende vraag om in dezelfde ruimte te wonen en te werken. Hoe behouden we de identiteit van gemeente Woerden en de kernen in het landschap? Daarbij moet het landschap ook voldoende bereikbaar zijn voor recreanten die de rust en ruimte willen beleven.
- Als we kijken naar de **economie**, mogen we een ander aspect van het landschap niet vergeten. Een groot gedeelte van ons landschap wordt namelijk gebruikt door boeren voor hun bedrijf, vooral voor de melkveehouderij. Door de bodemdaling wordt het echter in de toekomst steeds lastiger om te kunnen blijven boeren zoals zij nu doen. Daar zal een verandering plaats moeten vinden. Voor andere bedrijven in gemeente Woerden blijft het ook op termijn de uitdaging om voldoende en goede bedrijfsruimte te vinden. De binnenstad van Woerden is mooi historisch en tegelijkertijd levendig door een sterk winkelbestand. Dit voorzieningen-niveau willen we in de toekomst behouden. Doordat meer mensen hun inkopen online doen, zijn er echter meer mensen nodig om midden- en kleinbedrijf levensvatbaar te laten zijn. Een groei van gemeente Woerden binnen de eigen mogelijkheden speelt hierop in. Door de digitale ontwikkelingen hoef je tegenwoordig niet meer op een bedrijf of kantoor te zitten om te ondernemen, bijvoorbeeld als zzp'er. Bij de inrichting van stadsdelen moeten we daar rekening mee houden. Het ondernemerschap in gemeente Woerden is traditioneel sterk en gemeente en ondernemers zullen de handen in elkaar slaan om deze uitdagingen het hoofd te bieden.
- De gemeente Woerden is een fijne gemeente om te **wonen**. Er zijn echter niet genoeg huizen doordat er steeds minder mensen in één huis wonen en steeds meer mensen in gemeente Woerden willen wonen. Het is immers een aantrekkelijke en goed bereikbare plek in het midden van het land. Daarbij wil gemeente Woerden binnen de eigen mogelijkheden een verantwoordelijkheid op zich nemen voor de regionale behoefte aan woningen. Hoeveel huizen willen we bouwen en aan hoeveel inwoners willen wij plaats bieden? Tot 2030 kan er binnen de zogenaamde 'rode contouren' van gemeente Woerden worden gebouwd (de ruimte die de provincie geeft aan stadsontwikkelingen). Hierbij willen we in de stad Woerden vooral woningen bouwen in de nabijheid van het station in verband met de bereikbaarheid. Welke dichtheid past hier bij de identiteit van gemeente Woerden? Door hoger te bouwen, hoeft er minder open ruimte te worden geclaimd. Maar een hogere bebouwing geeft gemeente Woerden ook een meer stedelijk karakter. Voor de kernen is woningbouw belangrijk, dat houdt de dorpen in de toekomst vitaal.
- Gemeente Woerden heeft de ambitie om in 2030 **energieneutraal** te zijn. Hiermee wordt de uitstoot van CO2 gereduceerd. Daarbij kan gemeente Woerden als landelijke gemeente zelfs een positieve bijdrage leveren aan het verstedelijkt gebied van de Randstad. Hernieuwbare energiebronnen zoals zonne-energie, windenergie en niet te vergeten warmte uit de aarde en het oppervlaktewater zijn hierbij belangrijk. In de toekomst zullen hier ongetwijfeld nog veel nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden. De energietransitie zal van invloed zijn op hoe wij wonen, werken en ons voortbewegen. Hierbij is een goede inpassing van zonnepanelen en windmolens in het landschap van belang. De energietransitie biedt ook kansen aan bedrijven in bijvoorbeeld de installatietechniek en levert nieuwe verdienmodellen, bijvoorbeeld voor boeren.

- Woerden heeft altijd een strategische ligging gehad door zijn plek in het midden van het land en de goede **bereikbaarheid** voor auto, OV en fiets. Een goede bereikbaarheid is een voorwaarde voor de ontwikkelingen op het gebied van wonen en werken. Daarom wordt in de verkeersvisie dan ook nadrukkelijk het streven uitgesproken om binnen 10 minuten vanuit heel Woerden op de rijksweg of provinciale weg te zijn of in maximaal 5 minuten van de kernen naar Woerden te kunnen bewegen. We zien echter ook dat het op het hoofdwegen en het spoor steeds drukker wordt en er hierdoor problemen ontstaan op de overige wegen. Hoewel gemeente Woerden maar een beperkte invloed heeft op de toenemende drukte in het verkeer en op het spoor, willen we het onze inwoners zo makkelijk mogelijk maken om de aansluiting te kunnen blijven vinden, ook in de toekomst. Het stimuleren van fietsnetwerken zal hierbij een rol spelen.

2. Wat is de 'Woerdense Maat'?

Alle opgaven die we hiervoor hebben genoemd, vragen om ruimte. En die ruimte is beperkt. Immers, je kunt door de slappe bodem niet overal bouwen en je wilt ook niet overal bouwen. Deels om de identiteit van gemeente Woerden en de kernen te bewaren, maar ook omdat je in de toekomst nog keuzes wilt kunnen blijven maken. De ruimte in gemeente Woerden is dus schaars. We zullen dus goed moeten nadenken hoe al deze opgaven van landschap, wonen, werken, energie en mobiliteit in dezelfde ruimte een plek kunnen krijgen. Dit heet ruimtelijke ordening. Maar hoe komen we tot de goede keuzes? Hoe kan de gemeente Woerden zich zó ontwikkelen, dat behouden blijft wat wij van waarde vinden? Wat zijn bij de veranderingen de kernkwaliteiten van gemeente Woerden en op welke schaal willen wij veranderen? De omgevingsagenda roept daarom op tot het beschrijven van de identiteit van gemeente Woerden en de 'Woerdense maat'. Door te beschrijven wie je bent en wat je belangrijk vindt, heb je een kompas om keuzes te maken voor de toekomst. Woerden is bijvoorbeeld een

middelgrote stad in landelijk gebied, met afzonderlijke kernen met een eigen identiteit. Welke ontwikkelingen er ook volgen, hier hoort het grootstedelijk karakter van Leidsche Rijn niet bij. Maar ook willen wij de huidige centrumfunctie met bijbehorende voorzieningen voor de kernen behouden. Wat is er nodig om in de toekomst deze balans en 'middenschaal' te behouden?

De eerste vraag die we dus moeten stellen, is: wie zijn wij in de gemeente Woerden en wat vinden wij belangrijk? Dit stuk, het 'Waardenkader van gemeente Woerden' wil hier richting in geven.

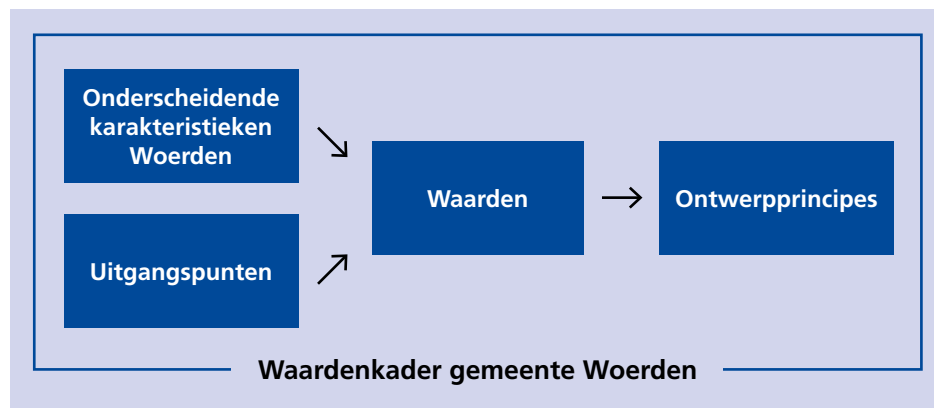
3. Omgevingsvisie en Omgevingswet

Het wettelijke middel om op deze vragen antwoorden te geven, is de omgevingsvisie¹. Deze moet een passend kader bieden voor het invullen van de toekomstige leefomgeving. Belangrijk is dat hierin alle ruimtelijke opgaven evenwichtig zijn samengebracht, zodat het goed leven, wonen, leren, werken en ontspannen is voor iedereen in de gemeente Woerden. Het Waardenkader is, net als de omgevingsagenda, een stap die we zetten voor de invoering van de omgevingsvisie. De gemeente Woerden is dus al gestart met de voorbereidingen voor de omgevingsvisie. De omgevingsvisie zelf is weer een onderdeel van de Omgevingswet, die in 2021 van kracht zal zijn. De Omgevingswet vervangt allereerst de instrumenten die we nu kennen voor de ruimtelijke ontwikkeling, zoals de structuurvisie en het bestemmingsplan. Hiervoor in de plaats komen nieuwe instrumenten die meer gebiedsgericht zijn en tot participatie uitnodigen, namelijk de omgevingsvisie en het Omgevingsplan.

¹ Wat is een omgevingsvisie?

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet verplicht gemeenten om een omgevingsvisie op te stellen. Dat geldt ook voor het Rijk en de provincies. De omgevingsvisie is een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie heeft betrekking op alle terreinen van de leefomgeving. Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed en het effect hiervan op de leefomgeving (bron: informatiepunt Omgevingswet, augustus 2019, <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/wetsinstrumenten/instrumenten/omgevingsvisie>).

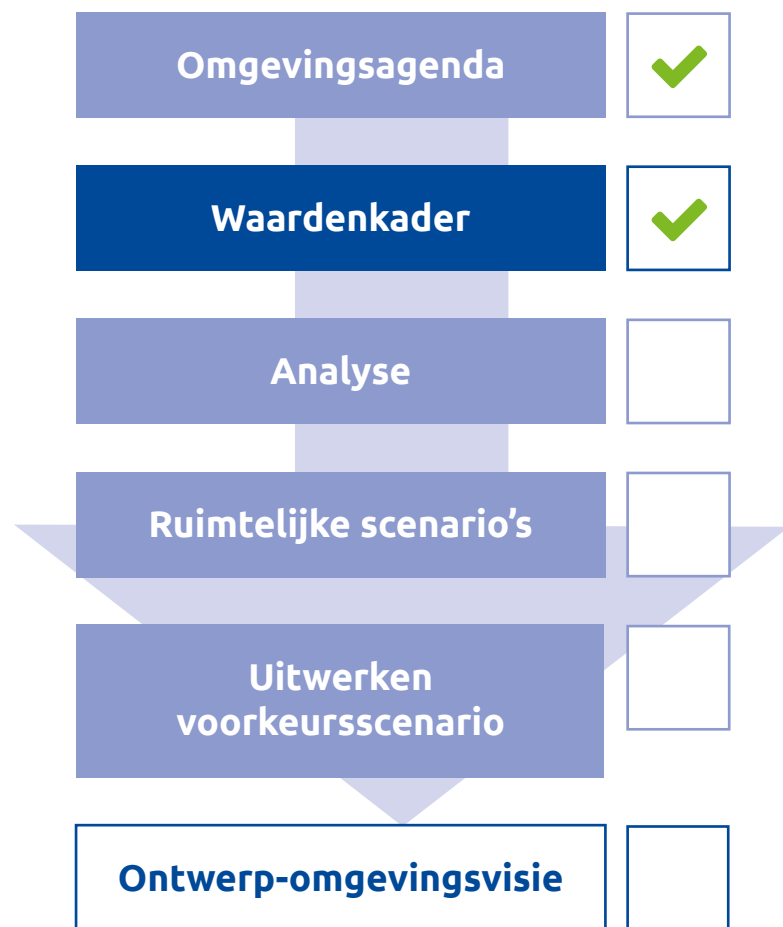
De omgevingsvisie gaat over ontwikkeling van de fysieke leefomgeving op lange termijn. Op basis daarvan worden weer omgevingsplannen gemaakt, waarin de concrete omgevingsregels voor de verschillende gebieden komen te staan. De Omgevingswet vraagt dat alle geldende regels op het gebied van de fysieke leefomgeving worden opgenomen in deze plannen. Dit betekent dat bijvoorbeeld ook de milieuregelgeving deel zal uitmaken van het Omgevingsplan. Dat moet meer overzicht en inzicht geven in de mogelijkheden die er zijn om een locatie of gebied te ontwikkelen. Meer informatie over de nieuwe Omgevingswet is te vinden op de website van het ministerie www.aandeslagmetdeomgevingswet.nl.

4. Wat is het Waardenkader?

De eerste vraag die we ons stellen, is: wat maakt gemeente Woerden nu eigenlijk tot gemeente Woerden? Wat is er karakteristiek voor gemeente Woerden en onderscheidt gemeente Woerden op ruimtelijk gebied van andere gemeenten? De tweede vraag is dan: met welke uitgangspunten willen wij rekening houden als we een kwalitatief goede leefomgeving voor gemeente Woerden willen opstellen? We noemen er hier drie, namelijk vitaliteit, identiteit en de regionale positie van gemeente Woerden. Hoe we de gemeente Woerden verder ook vormgeven, steeds houden we deze uitgangspunten in het oog. Zij zijn een soort bril waardoor we naar de ontwikkelingen van gemeente Woerden gaan kijken. En zo komen we aan de waarden van gemeente Woerden. Wat vinden we met elkaar zó belangrijk voor de toekomstige leefomgeving, dat dit bepalend is voor de verdere uitwerking van de omgevingsvisie?

Het is dus de combinatie van deze uitgangspunten met die typisch Woerdense karakteristieken die de Waarden van gemeente Woerden opleveren. Op basis van deze waarden benoemen wij vervolgens een aantal concrete ontwerpprincipes. Deze zijn sturend bij het ontwerpen van het ruimtelijke toekomst- en ontwikkelperspectief op basis van de benoemde waarden. Dit alles hebben we dus nodig om de omgevingsvisie straks goed uit te kunnen werken in een samenhangend ruimtelijk toekomstbeeld van de gemeente Woerden op het gebied van wonen, werken en ondernemen, leren, bewegen, recreëren, landschap en ecologie, water- en bodemhuishouding, klimaat, cultuurhistorie en energieopwekking.

In dit stuk beschrijven we dus de onderscheidende karakteristieken, de uitgangspunten, de waarden van gemeente Woerden en de ontwerpprincipes. Aan het eind volgt ook een doorkijk naar de consequenties voor de gebieden landschap, wonen, werken, energie en mobiliteit.

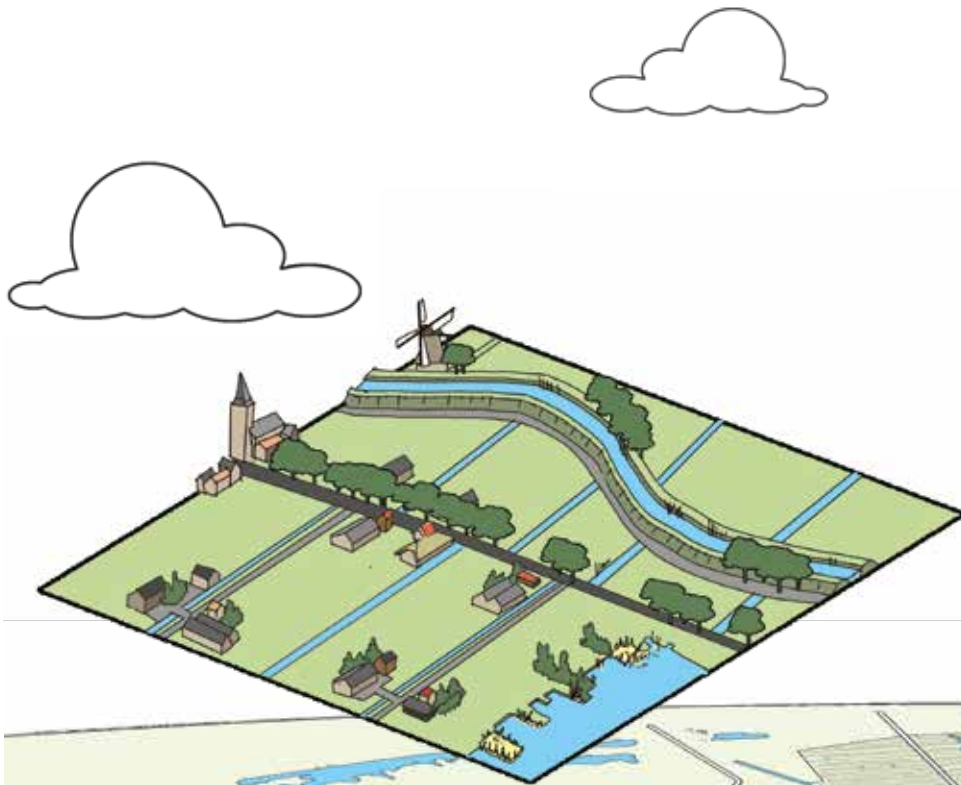
5. Hoe komt de omgevingsvisie van gemeente Woerden tot stand?

Zoals aangegeven, is het Waardenkader van gemeente Woerden een van de stappen op weg naar de omgevingsvisie, zoals ook de omgevingsagenda dat is. Hieronder een overzicht van alle stappen die nodig zijn om te komen tot de omgevingsvisie:

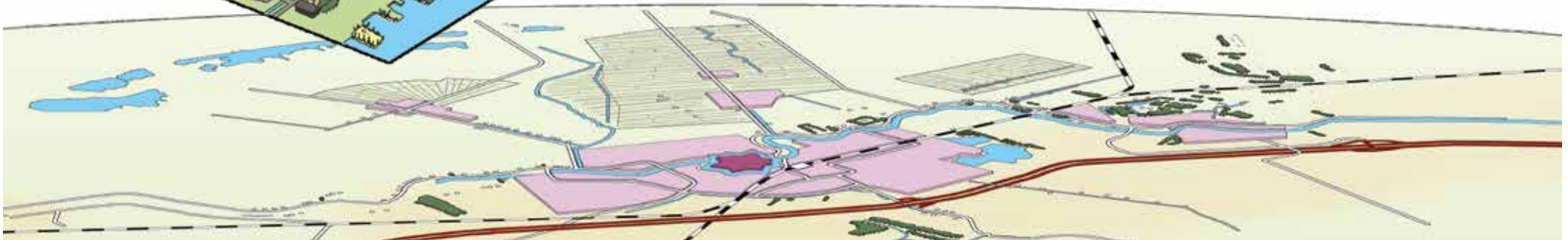
- Stap 1: de **omgevingsagenda**; hierin zijn de opgaven in de fysieke leefomgeving benoemd. De omgevingsagenda is al opgeleverd.
- Stap 2: het **Waardenkader voor gemeente Woerden**; hierin leggen we vast wat we met elkaar zó belangrijk vinden voor de toekomstige leefomgeving, dat dit bepalend is voor de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie in 2020.
- Stap 3: kwalitatieve en kwantitatieve analyse van de opgaven.
- Stap 4: uitwerking van de omgevingsvisie in een aantal scenario's.
- Stap 5: kiezen van een voorkeursscenario en dit uitwerken tot een definitief ontwerp.
- Stap 6: besluitvorming door de gemeenteraad.

Bij verschillende stappen wordt ook de Woerdense samenleving geraadpleegd, onder andere bij stap 2 en stap 4. De omgevingsvisie zal in 2021 gereed zijn voor besluitvorming door de raad.

Cultuurhistorie

De geschiedenis heeft gemeente Woerden zijn karakteristieken gegeven. De streek van Woerden staat van oudsher bekend om haar strategische ligging langs de Rijn. Het **castellum Laurium** was een onderdeel van de **limes**, de grens van het westelijke gedeelte van het Romeinse Rijk langs de Rijn, die in onze omgeving het grondgebied van de Romeinen scheidde van het grondgebied van de **Frisii**. De ligging van het castellum, grofweg op het Kerkplein, bepaalt de huidige ligging van Woerden. De eerstvolgende zichtbare mijlpaal voor Woerden na de Romeinse periode is in de 13^e eeuw, als een stenen kerk wordt gebouwd en graaf Floris V een kasteel sticht. Het landschap rond Woerden is dan echter al geruime tijd in ontwikkeling. Door de afwatering van het moerassige veengebied, vanaf de 10^e eeuw, ontstaat de karakteristieke 'cope' structuur (een 'cope' is een overeenkomst tussen de landheer - voor de gebieden rond Woerden vooral de bisschop van Utrecht - en ontginners) met parallelle slootjes langs een natuurlijke watergang. De 'Grote Ontginning' vindt plaats tussen de 10^e en de 14^e eeuw, waarin het Groene Hart veel van zijn huidige vorm krijgt. Vanaf die tijd spelen het beheersen van het water, inklinking van de bodem (de huidige weiden zijn ontstaan nadat het gebied weer te nat werd voor de aanvankelijke akkerbouw na de drooglegging) en de handelsactiviteiten door de jaarmarkt een grote rol in de

ontwikkeling van Woerden en omstreken. Door de inklinking en vernatting van de bodem, maakt de akkerbouw gaandeweg plaats voor veeteelt en wordt de productie en handel van kaas een belangrijke bron van inkomsten.

De identiteit van Woerden heeft zich in deze eeuwen zodoende verruimd van een militaire grensplaats met een strategische ligging naar een groeikern voor ontginningen met een centrumfunctie voor het omliggende gebied. Deze centrumfunctie van Woerden wordt in de middeleeuwen gevormd door de jaarmarkten, het kasteel en de vestiging van het 'Groot Waterschap' in Woerden. De strategische ligging en militaire functie van Woerden blijven een bepalende factor. Tijdens de Nederlandse Opstand tegen de Spaanse landsheren en later in de 17^e eeuw tijdens de oorlogen met Frankrijk als onderdeel van de Oude Hollandse Waterlinie zorgen deze ervoor dat Woerden zich ook in militair opzicht verder ontwikkelt. Deze vestingswerken uit de 16^e en 17^e eeuw zijn ook vandaag nog zichtbaar in het grachtenpatroon rond de binnenstad. Tijdens de Nederlandse Opstand keerden veel mensen zich af van het katholieke geloof, maar in de 19^e eeuw groeit de invloed van de rooms-katholieke kerk weer. Aan het eind van die eeuw worden het Klooster en de Bonaventurakerk gebouwd. Het station in Woerden is gebouwd in 1855 en geopend met de spoorverbinding tussen Rotterdam en Utrecht. Hierdoor ontwikkelt de stad Woerden zich sneller dan omliggende stadjes en dorpen. Waterwegen nemen hiermee in belang af.

Een teken hiervan is dat de Oude Rijn, die al die eeuwen dwars door de stad liep, in 1961 wordt gedempt om plaats te maken voor de Rijnstraat. Woerden is sinds de jaren zestig meegegroeid met de verstedelijking in de regio Utrecht. Door de afstand tot de stad Utrecht, heeft Woerden echter zijn eigen karakter en zijn centrumfunctie voor de directe omgeving (Harmelen, Kamerik en Zegveld) en de gemeenten eromheen (Oudewater, Lopik en Montfoort) weten te behouden. Deze positie van Woerden, als centrum in het Groene Hart en als westelijke satelliet in het netwerk van de regio Utrecht, geeft Woerden een uitgangspositie die complex is, maar ook veel mogelijkheden geeft.

De kernen Zegveld, Kamerik en Harmelen kennen hun eigen geschiedenis en identiteit. Zegveld en Kamerik zijn ontstaan in de 'Grote Ontginning'. In Zegveld concentreerde de bebouwing zich rond de kerk die in de 14^e eeuw aan de Hoofdweg werd gesticht. Alleen Woerden was goed bereikbaar vanuit Zegveld. Doordat boeren hun vee en producten moeilijk konden transporteren en door verdere inklinking van de bodem, ontstond in de 20^e eeuw de wens tot ruilverkaveling (afronding 1969). Het was voor Zegveld een enorme vooruitgang: er werden nieuwe wegen en bruggen aangelegd, het waterbeheer werd verbeterd, boerderijen werden verplaatst, land werd opnieuw verdeeld en te kleine bedrijfjes werden uitgekocht. Door de ruilverkaveling werd de viersprong

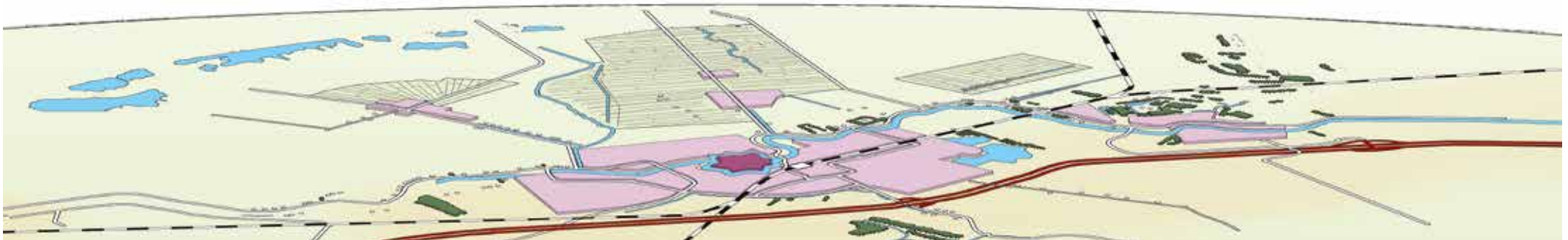
Hoofdweg-Milandweg-Middenweg de kern van het nieuwe Zegveld. Nog altijd zijn de resultaten van deze “herontginning” in het landschap zichtbaar: strakke, waar mogelijk rechte wegen in grote vlakken polderland. Dit verbeterde de ontsluiting en de agrarische omstandigheden, maar het oorspronkelijke landschap is hierdoor grotendeels verdwenen.

Kamerik wordt gekenmerkt door een bijzondere bebouwing. Langs de wetering is bebouwing, maar ook achter in het land is een boerderijenstrook. Waarschijnlijk dateert de bebouwing op deze kleirug ook uit de ontginningsperiode. Kamerik bleef tot het midden van de 20^e eeuw een langgerekt wegdoorp. De ruimtelijke ontwikkeling in Kamerik na 1850 heeft zich voor een deel voltrokken langs kerkelijke grenzen. Opvallend is het ontstaan van de dorpskern de Kanis. Kamerik was overwegend protestants geworden (calvinistisch) en er werd in 1855 besloten een rooms-katholieke kerk 2 kilometer noordelijker te bouwen. Geleidelijk aan ontstond er hier meer bebouwing en na de Tweede Wereldoorlog kon er daadwerkelijk van een ‘kern’ gesproken worden. Ook Kamerik zelf groeide sterk na de Tweede Wereldoorlog.

De oudste schriftelijke vermelding van Harmelen dateert van 1202. Harmelen was een kerkdorp waar ook een aantal bestuurseenheden van omliggende polders waren gevestigd, zoals de Harmelerwaard, Gerverscop en Reijerscop.

Het huidige landschap herinnert door zijn regelmatige structuur van dijken, weteringen en sloten nog steeds aan de middeleeuwse ontginningen. De Breudijk, Gerverscop en Reijerscop zijn voorbeelden van tamelijk ongerepte dijken met boerderijbebouwing. Naast de veeteelt kwam vanaf het begin van de 20^e eeuw ook tuinbouw voor, met name in Oudeland en de Harmelerwaard. Buiten het dorp lag de oude ridderhofstad Huize Harmelen. Het natuurgebied Het Vijverbosch, ontstaan door de zand- en kleiwinning voor de Woerdense steenbakkerijen, was onderdeel van het jachtterrein van het kasteel. Na 1950 groeide Harmelen uit tot een bescheiden forensengemeente. In de jaren '70 van de 20^e eeuw werden in de dorpskom veel panden gesloopt met het oog op een betere verkeersontwikkeling.

De strategische handelspositie, de militaire ontwikkeling en de positie op de grens van Holland en Utrecht, het veengebied, de bereikbaarheid van Woerden en tot slot de centrumfunctie van Woerden, het zijn allemaal drijvende krachten achter de ontwikkeling van gemeente Woerden en de kernen eromheen. De wil tot samenwerken, het omzien naar elkaar en de handelsgeest zijn waarden die mensen in de gemeente Woerden de geest gaven - en wellicht nog steeds geven -, om hun samenleving iedere dag vorm te geven. Dit uit zich in activiteiten en in de gebouwde en natuurlijke omgeving.

Onderscheidend Woerden

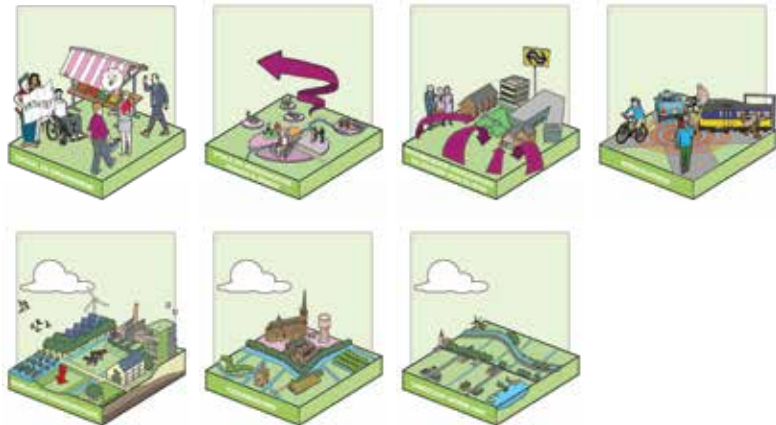
Met de cultuurhistorische beschrijving van gemeente Woerden en de kernen komen de drijvende krachten onder de gemeente Woerden in zicht. Het landschap is zo'n drijvende kracht: op het satellietbeeld van de gemeente Woerden valt het grote aandeel groen landschap meteen op. Het landschap is een belangrijke drager in de ontstaansgeschiedenis en van de identiteit van Woerden, Harmelen, Kamerik, Kanis en Zegveld. En inzoomend op dit satellietbeeld wordt duidelijk dat dit landschap zorgvuldig beheerd en intensief gebruikt wordt voor landbouw, water en natuur, recreatie en landschapsbeleving. Dit landschap is van grote betekenis voor de hele gemeente en haar omgeving. Het open polderlandschap en de cultuurhistorische kwaliteiten worden vandaag de dag gewaardeerd door inwoners van gemeente Woerden en omstreken en door toeristen die op bezoek komen in het Groene Hart. Een aantal polders en slagenlandschappen zijn uniek en van grote historische waarde. Het Groene Hart vormt hiermee een belangrijke buffer tegen verstedelijking in de Randstad en draagt bij aan de leefbaarheid van het hele randstedelijke gebied, in het geval van gemeente Woerden specifiek voor de regio Utrecht.

Naast het groene landschap valt Woerden ook op doordat de stad relatief stedelijk is ten opzichte van de omliggende gemeenten in het Groene Hart. Daarmee voorziet gemeente Woerden in een uniek aanbod van hoogwaardige stedelijke voorzieningen, in combinatie met de 'menselijke maat' van kleinere kernen en

de sociale dynamiek die daarbij hoort. Gemeente Woerden kan daarom gezien worden als het scharnierpunt tussen het verstedelijkte gebied in de regio Utrecht en het landelijke gebied in het Groene Hart. In de gemeente Woerden komen deze kwaliteiten samen. Maar dit roept ook specifieke vraagstukken op, vooral op het gebied van ruimtelijke ordening. Daarbij speelt een grote rol dat er maar weinig mogelijkheden zijn om de stedelijke functies te ontwikkelen. Terwijl ruimte voor groei en ontwikkeling belangrijk is voor het instandhouden van een levendige, vitale en bereikbare gemeenschap en om een eigen centrumfunctie en identiteit te bewaren in deze verstedelijkte regio Utrecht. De grootste verstedelijking concentreert zich parallel aan de Oude Rijn en snelweg A12. Alle kernen in de gemeente liggen vrij en hebben daardoor een eigen karakter en identiteit.

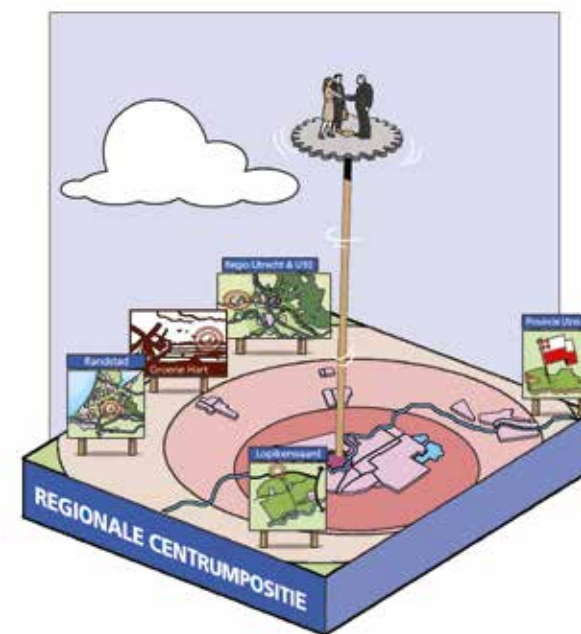
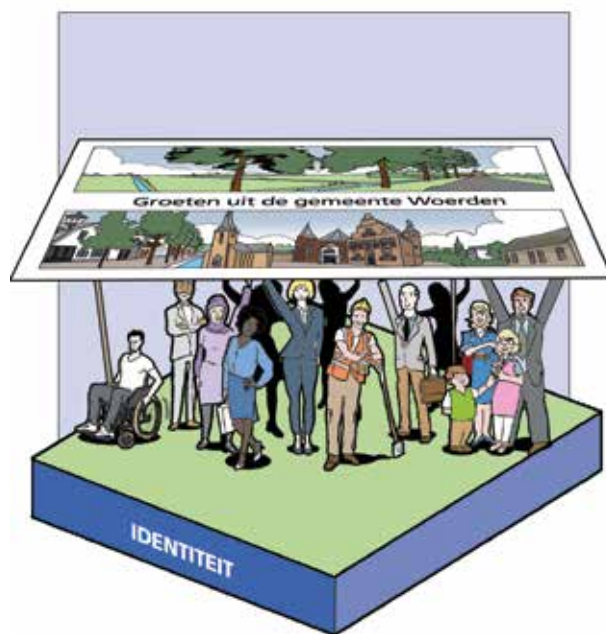
Uitzoomend zien we dat Woerden aan de oostkant in een sterk verstedelijkte omgeving ligt en aan de westkant in een landelijke omgeving. Daarmee is het een belangrijke schakel in het verstedelijkte gebied van de Randstad. Woerden is goed bereikbaar met de auto, per spoor en op de fiets en vormt een verkeersknooppunt. Wie zich een visie op gemeente Woerden wil vormen, moet daarom ook nadenken over de vraag hoe gemeente Woerden zich moet verhouden tot de regio's eromheen. Hoe kunnen we als Groene Hart en als regio Utrecht bereikbaar, economisch veerkrachtig en qua leefomgeving gezond en aantrekkelijk blijven?

Schema

UITGANGSPUNTEN		
1. Identiteit	14	
2. Vitaliteit	15	
3. Regionale centrumpositie	16	
WAARDEN		
1. Sociaal en ondernemend	18	
2. Vitale en veerkrachtige kernen en wijken	19	
3. Hoogwaardige voorzieningen en centrum voor de regio	20	
4. Bereikbaarheid	21	
5. Duurzaam en toekomstbestendig	22	
6. Cultuurhistorie	23	
7. Landschap van het Groene Hart	24	
PRINCIPES		
1. Meervoudig ruimtegebruik	26	
2. Flexibiliteit	27	
3. Gebiedsgericht en met menselijke maat	28	
4. Gezonde leefomgeving	29	

Uitgangspunten voor de kwaliteit van onze leefomgeving

We hebben nu de cultuurhistorie beschreven en aangegeven waarin gemeente Woerden verschilt van andere gemeenten in het Groene Hart. De vraag is nu: wat vinden wij daarin waardevol? Om die vraag te kunnen beantwoorden, benoemen we eerst een aantal uitgangspunten voor de kwaliteit van onze leefomgeving. Bij iedere keuze houden we deze uitgangspunten voor ogen. Het gaat om de volgende uitgangspunten:

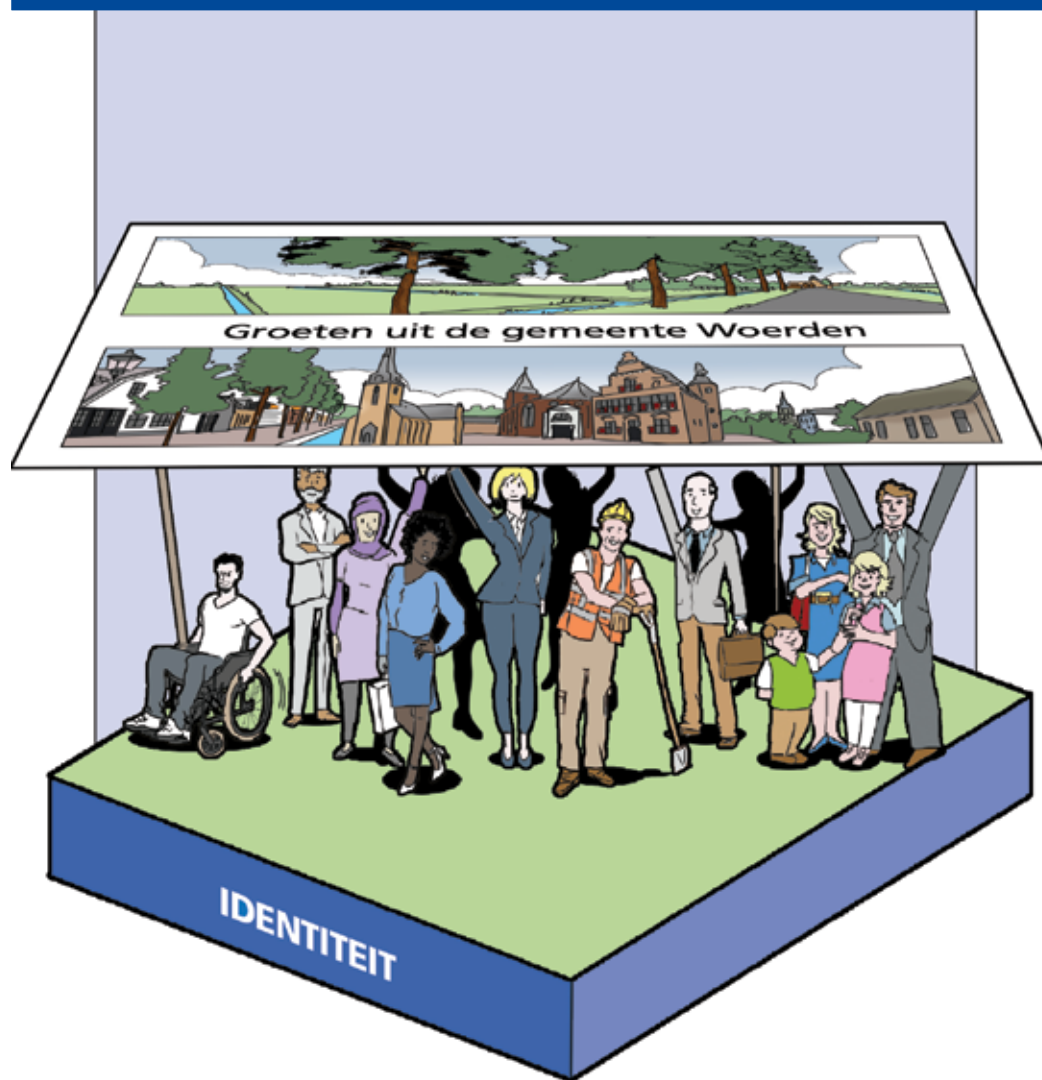

1.

2.

3.

Uitgangspunten voor de kwaliteit van onze leefomgeving

1. Identiteit

De toekomstige fysieke leefomgeving past bij de identiteit van de verschillende gebieden en kernen in gemeente Woerden. Met de identiteit bedoelen we het beeld van gemeente Woerden dat inwoners, ondernemers en politiek van de gemeente Woerden samen delen. Het gaat erom samen uit te spreken wie we zijn en wat we belangrijk vinden in onze gemeente.

Uitgangspunten voor de kwaliteit van onze leefomgeving

2. Vitaliteit

De toekomstige leefomgeving draagt bij aan een vitale stad, vitale dorpen en vitale landelijke gebieden, waarin iedereen mee kan doen. Deze leefomgeving is vitaal in sociaal, ecologisch en economisch opzicht.

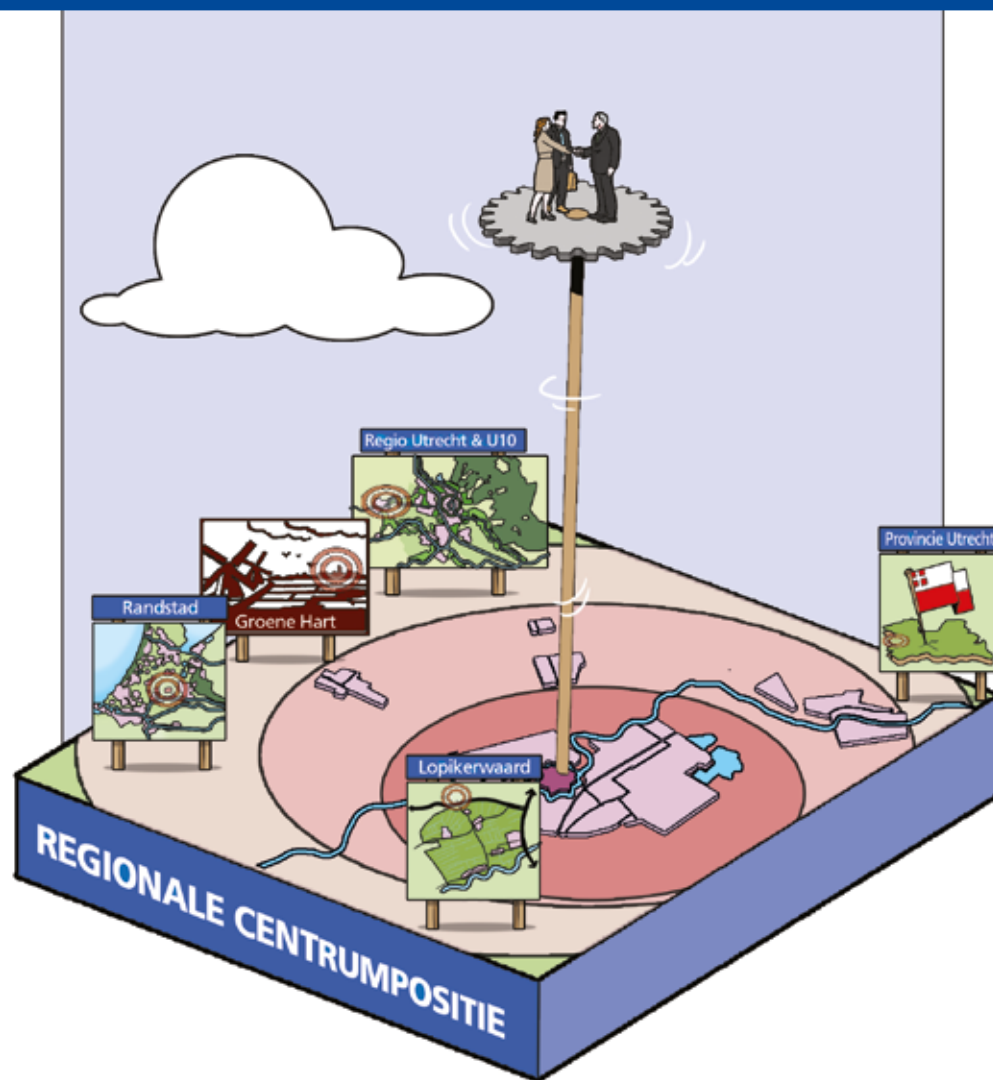

1.

2.

3.

Uitgangspunten voor de kwaliteit van onze leefomgeving

3. Regionale centrumpositie

Gemeente Woerden is geen eiland. Daarom krijgt de toekomstige leefomgeving van gemeente Woerden vorm in samenhang met de regionale opgaven in de Randstad, het Groene Hart en de regio Utrecht. Denk bijvoorbeeld aan opgaven op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, energie en landschap.

Als we nadenken over de toekomst van de gemeente Woerden, moeten deze drie uitgangspunten daarin samenkomen, in een goede balans met elkaar. Dan hebben wij met elkaar een manier gevonden om ook in de toekomst te behouden wat wij nu in gemeente Woerden waarderen. Dan hebben wij daarmee de 'Woerdense maat' beschreven en concreet gemaakt.

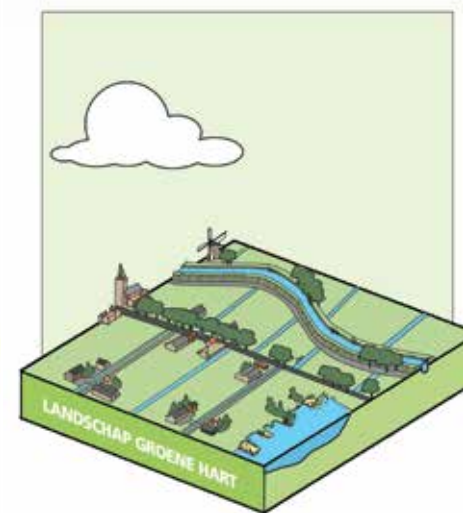
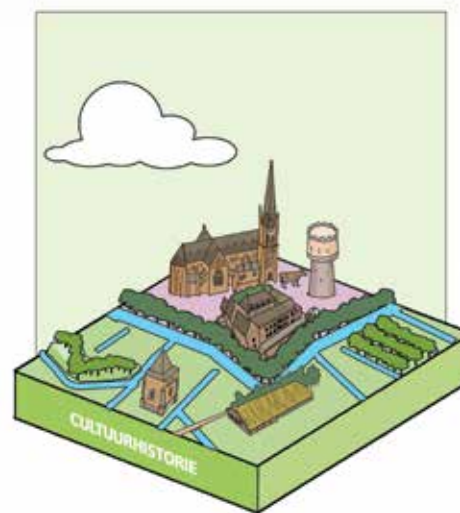
1.

2.

3.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

Wat is er karakteristiek voor gemeente Woerden? Ofwel: wat maakt gemeente Woerden tot gemeente Woerden? Dan hebben we het over waarden. In de omgevingsvisie zijn er zeven waarden die doorslaggevend zijn bij keuzes op het gebied van landschap en ecologie, wonen, economie, mobiliteit en energie. Het gaat dan om de volgende waarden:

1.

2.

3.

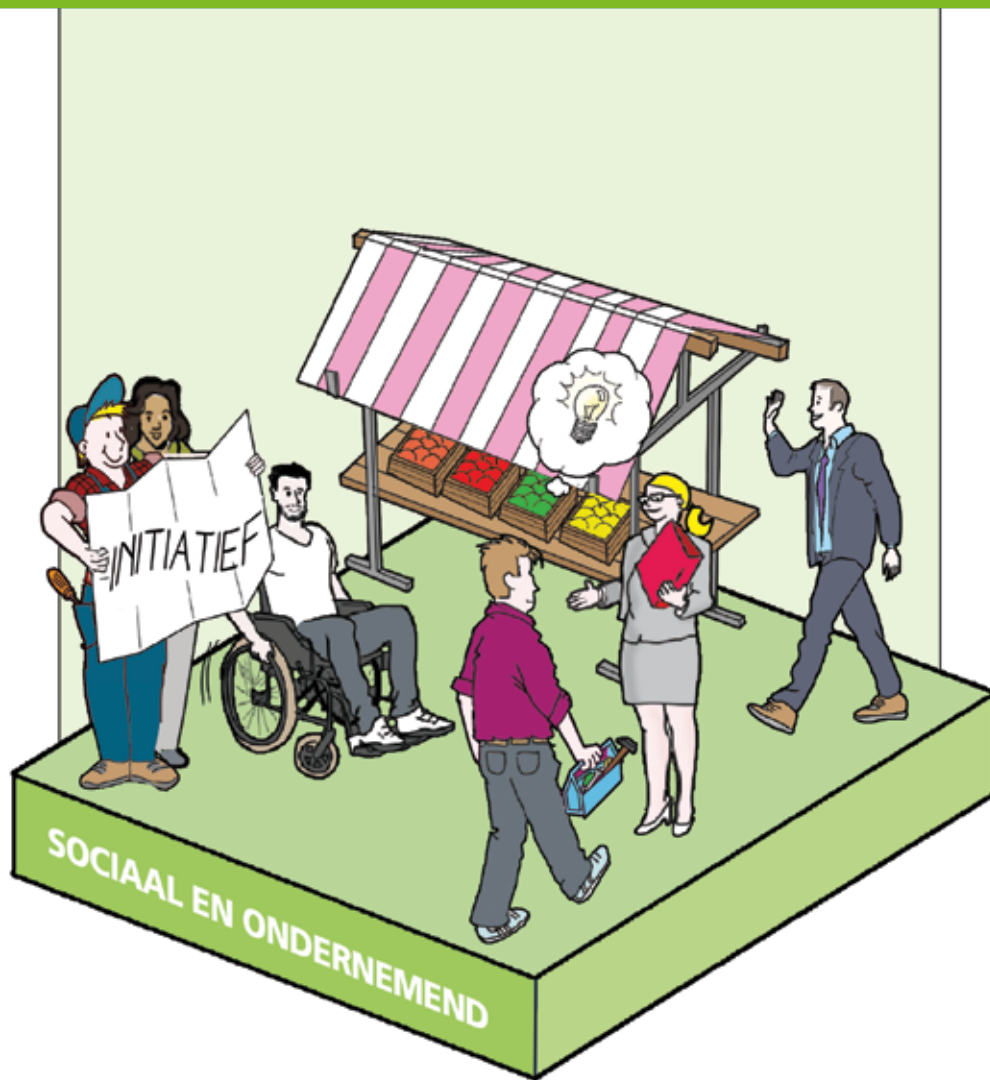
4.

5.

6.

7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

1. Sociaal en ondernemend

In de kernen en wijken is een hechte gemeenschap, mensen kijken naar elkaar om. Verbondenheid en saamhorigheid is zichtbaar in sociale structuren. We vinden het belangrijk dat iedereen kan meedoen in onze gemeente. We kijken daarom niet alleen naar ruimtelijke factoren, maar werken aan een inclusieve leefomgeving voor ons allemaal. We stimuleren inwoners te kijken hoe ze samen hieraan kunnen bijdragen.

Inwoners en ondernemers in de gemeente Woerden nemen graag zelf het initiatief. Ze zijn ondernemend ingesteld en hechten waarde aan hun eigen verantwoordelijkheid. Er is van alles te beleven in de kernen en de stad Woerden heeft een bruisend centrum met allerlei evenementen. Ook sluiten Woerdenaren hun ogen niet voor hun omgeving en de regio. Ze maken juist gebruik van de kansen die de regio biedt en nemen daarvoor de verantwoordelijkheid. In Woerden zien we dit als een belangrijke kracht.

Wij vinden het belangrijk om de handen uit de mouwen te steken en op die manier verantwoordelijkheid te nemen voor onze gemeenschap.

1.

2.

3.

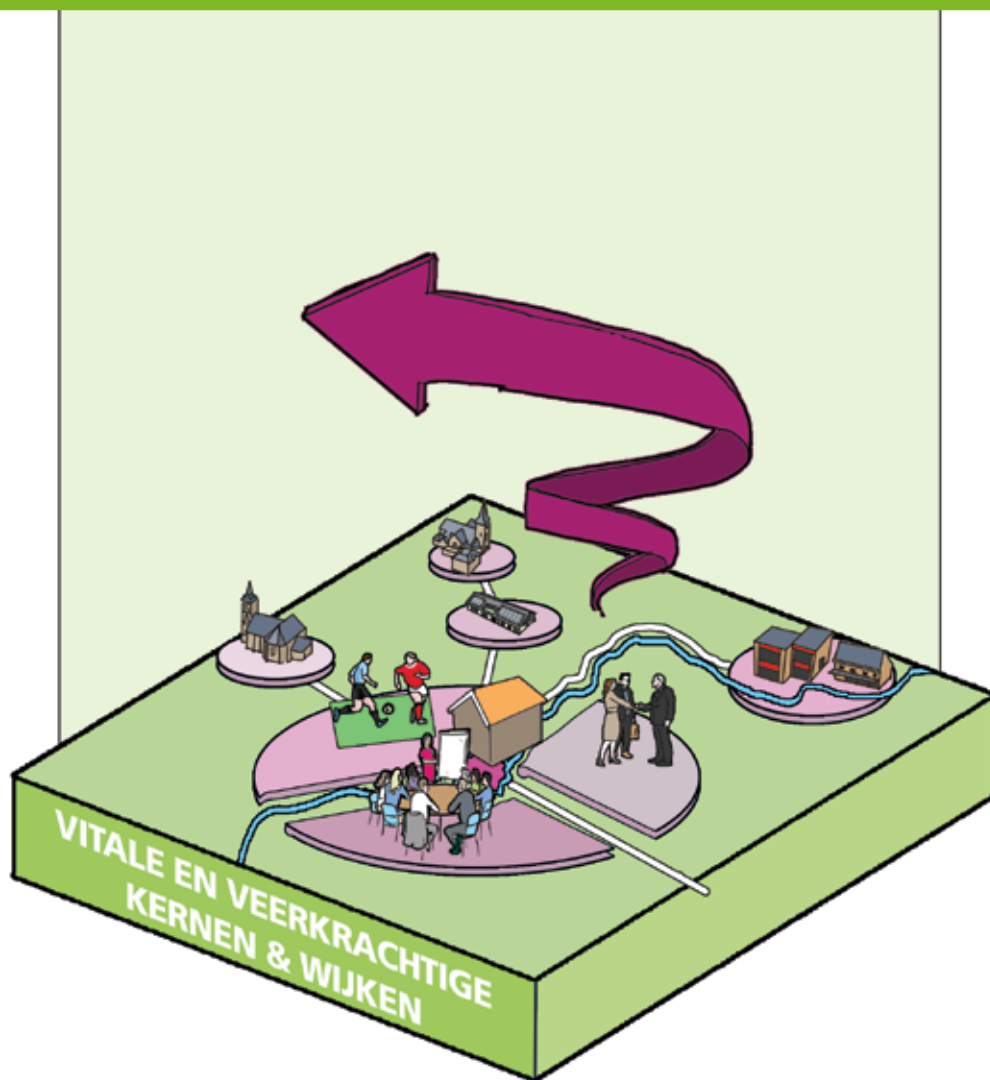
4.

5.

6.

7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

2. Vitale en veerkrachtige kernen en wijken

De kernen Kamerik, Harmelen en Zegveld hebben ieder een sterke eigen identiteit, zowel in ruimtelijk als in sociaal opzicht. Dit geldt in mindere mate ook voor Woerden en de verschillende wijken die de stad kent. Deze identiteit is lang geleden ontstaan, maar maakt ook vandaag de woon- en leefgemeenschappen veerkrachtig. Dat geldt zowel op sociaal, cultureel als economisch gebied. Alle kernen en wijken kennen een sterk gemeenschapsleven, waarbij mensen zich inzetten binnen buurtverenigingen, wijkplatforms en sportclubs. Hier komen veel initiatieven uit voort en het zorgt voor een grote onderlinge betrokkenheid. Warm, energiek en gemoedelijk zijn veelgehoorde woorden, als het gaat over de sfeer binnen onze gemeente. Dit willen we koesteren. Ook willen we de sociale veiligheid in kernen en wijken handhaven en verbeteren.

Ook het ondernemerschap is een motor achter krachtige initiatieven op zakelijk en sociaal gebied. Veel ondernemers laten zien dat zij erg betrokken zijn bij hun dorp of wijk. Die identiteit koesteren we en versterken we waar nodig. Bijvoorbeeld door kernen niet aan elkaar te laten groeien en door aan te sluiten op specifieke, plaatselijke behoeften waar het gaat om wonen en voorzieningen. Al deze gebieden samen vormen een energieke en veerkrachtige gemeente Woerden.

Wij vinden het belangrijk dat inwoners zich thuis voelen, gekend worden en zich kunnen identificeren met hun leefomgeving, waar zij wonen, werken, zorgen en recreëren.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

3. Hoogwaardige voorzieningen en centrum voor de regio

In de stad Woerden genieten we van een hoogwaardig voorzieningen-niveau, zoals winkels, scholen, treinstation, medische en ouderenzorg, theater en festivals en ook de binnenstad van Woerden. Dit heeft ermee te maken dat we ook de kernen en gemeentes om ons heen in het Groene Hart bedienen. Dit hoogwaardige voorzieningenniveau willen we in de toekomst zo houden. Om deze centrumfunctie te kunnen behouden, is een beperkte groei van gemeente Woerden noodzakelijk. De vitaliteit van gemeente Woerden en de regionale positie worden hiermee gewaarborgd. In het stedelijk gebied van gemeente Woerden en de kernen moeten er voldoende en passende woningen zijn voor iedereen. Voor de identiteit van gemeente Woerden is het belangrijk dat dit past bij het karakter van een middelgrote stad.

Tegelijkertijd is gemeente Woerden onderdeel van de regio Utrecht en maken onze inwoners graag gebruik van de voorzieningen die de stad Utrecht te bieden heeft. In de regio Utrecht is de vraag naar woningen groter dan het aanbod. Wij zoeken de samenwerking voor deze regionale vraag binnen de mogelijkheden die passen bij onze gemeente.

Wij vinden het belangrijk dat de gemeente Woerden haar centrumfunctie behoudt en samenwerkt met regionale partners in de regionale opgaven.

1.

2.

3.

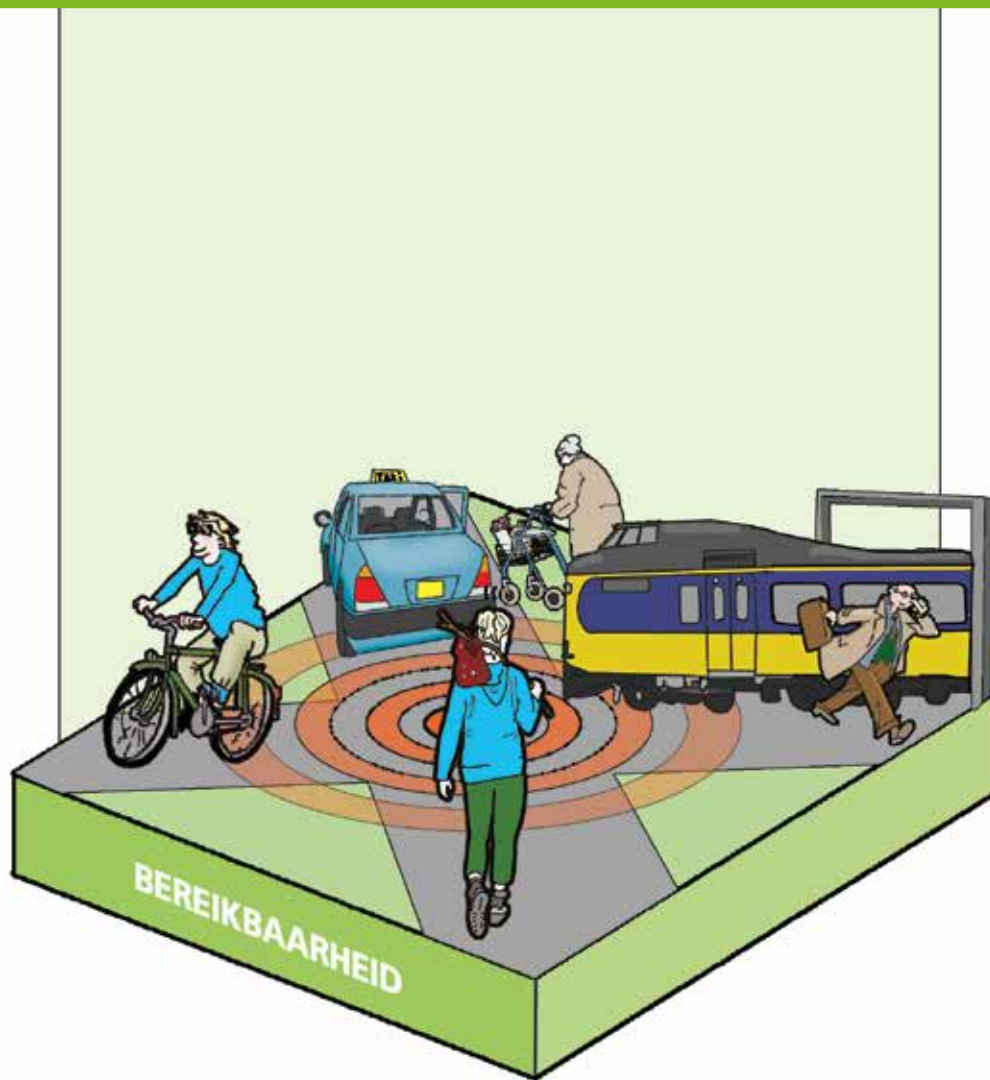
4.

5.

6.

7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

4. Bereikbaarheid

De centrale ligging en goede bereikbaarheid zijn van oudsher twee van de krachtigste eigenschappen van de gemeente Woerden. Waar het belang van de waterwegen in de loop van de tijd is afgenomen, is dit overgenomen door het spoor en de snelweg. Dit is zichtbaar voor wonen en werken, maar ook voor recreatie en toerisme. De huidige ontsluiting van de gemeente voor auto, OV, fiets en te voet willen we versterken, zodat Woerden nog beter bereikbaar wordt en de strategische ligging in de regio versterkt wordt. De bereikbaarheid van het station, de aansluiting op regionale fietsnetwerken en de aansluiting op de A12 zijn daarom van belang in de toekomstige ruimtelijke keuzes.

Bereikbaarheid is essentieel voor de leefbaarheid in kernen en wijken. Daarom vinden we het belangrijk dat mobiliteit inclusief en veilig is.

Wij vinden het belangrijk dat wij ons snel en gemakkelijk kunnen bewegen in, van en naar Woerden.

1.

2.

3.

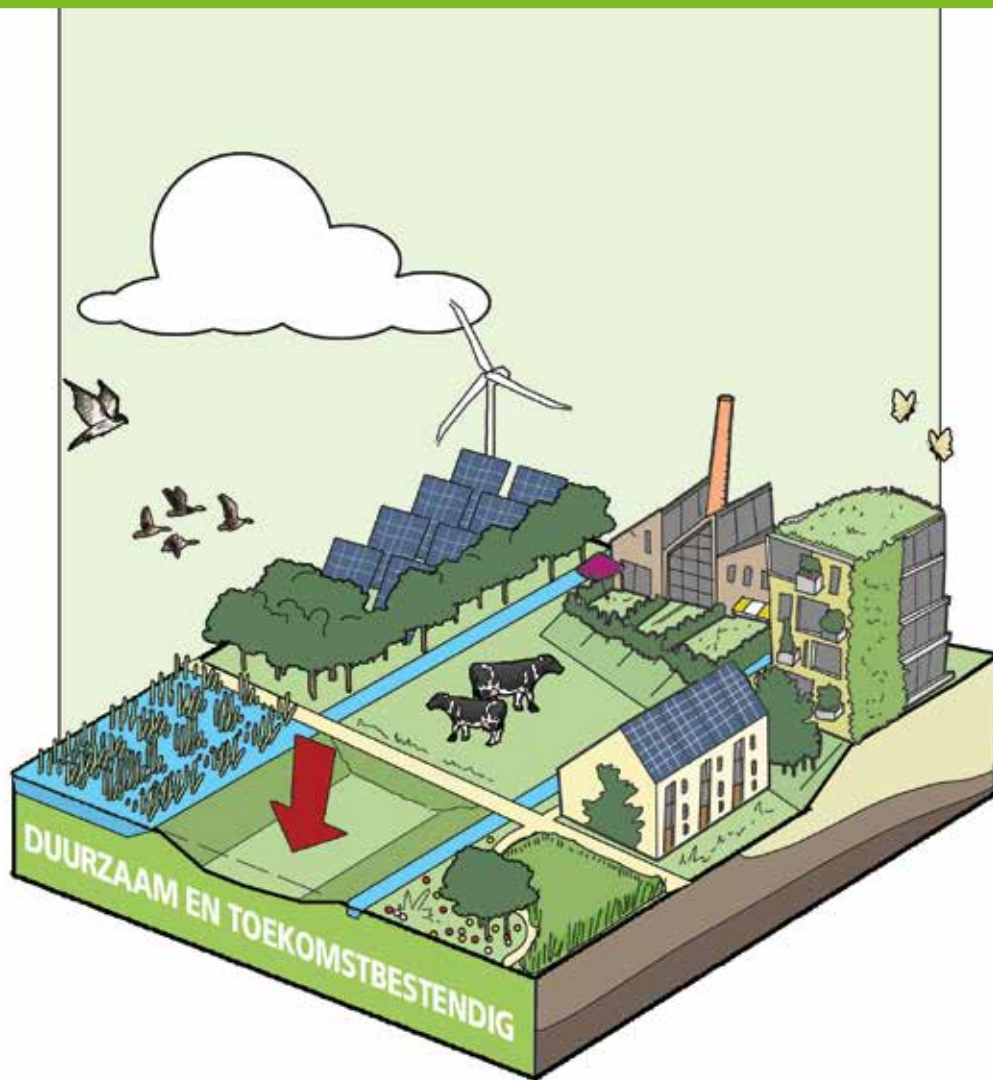
4.

5.

6.

7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

5. Duurzaam en toekomstbestendig

We willen dat Woerden op de lange termijn ook een aantrekkelijke plek is, daarom moeten nieuwe ontwikkelingen toekomstbestendig zijn. Nieuwe ingrepen in het landelijke en het stedelijke gebied zijn nodig om te kunnen voldoen aan de vraag naar hernieuwbare energiebehoefte, recreëren, ondernemen, wonen, natuurontwikkeling en voedselproductie bijvoorbeeld via kringlooplandbouw.

De bodem en het watersysteem vormen de ondergrond voor het landschap, de natuur en het landgebruik van het Groene Hart. Daarom houden we rekening met het water- en bodemsysteem, luchtkwaliteit en ecologie. Hierdoor zorgen we voor een duurzame leefomgeving. Deze kan tegen een stootje en is bestand tegen klimaatverandering. Andersom, versterkt een duurzame leefomgeving de bodem-, water- en ecosystemen, zodat de omgeving straks ook leefbaar is voor onze kinderen.

Ook houden we rekening met lokale gebiedskenmerken, sociaal-economische factoren en (toekomstig) gebruik. We gebruiken onze ruimte bewust. Dit betekent dat we niet nu alle beschikbare ruimte bebouwen, om ook in de toekomst nog keuzes te kunnen maken.

Wij vinden het belangrijk dat we zorg dragen voor onze leefomgeving, ook voor onze kinderen.

1.

2.

3.

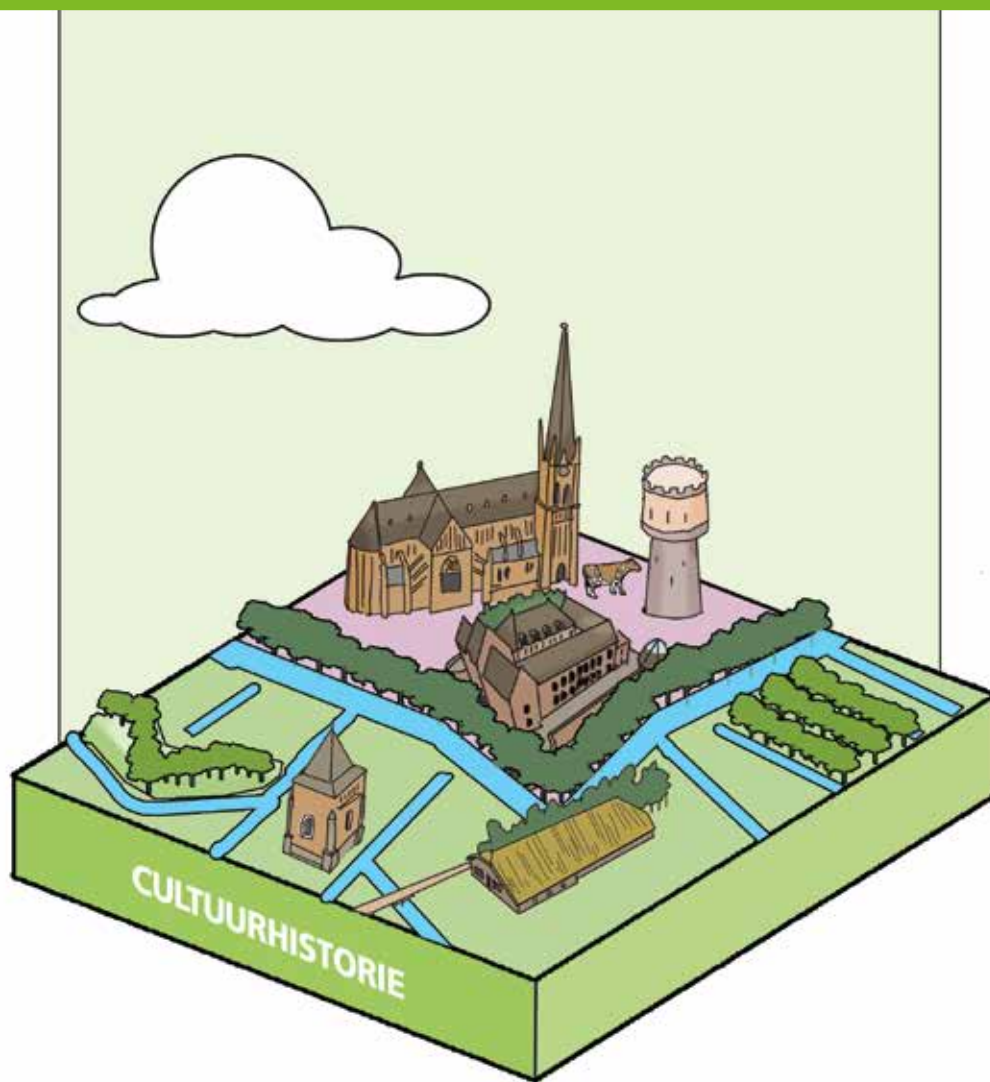
4.

5.

6.

7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

6. Cultuurhistorie

Woerden is van oudsher een vestingstad gelegen op een strategische plek. Dat is te zien aan de historische binnenstad met de singels, het kasteel en de monumenten, maar ook aan de evenementen, zoals de Koeiemart. Ook is dit te zien aan de ontwikkeling van het zogenaamde copelandschap en de dorpen om de stad heen. Dit erfgoed willen we behouden, benutten en ontwikkelen voor gebruik en beleving.

Wij vinden de cultuurhistorische waarden in de gemeente Woerden en het omliggende landschap belangrijk voor onze identiteit.

1.

2.

3.

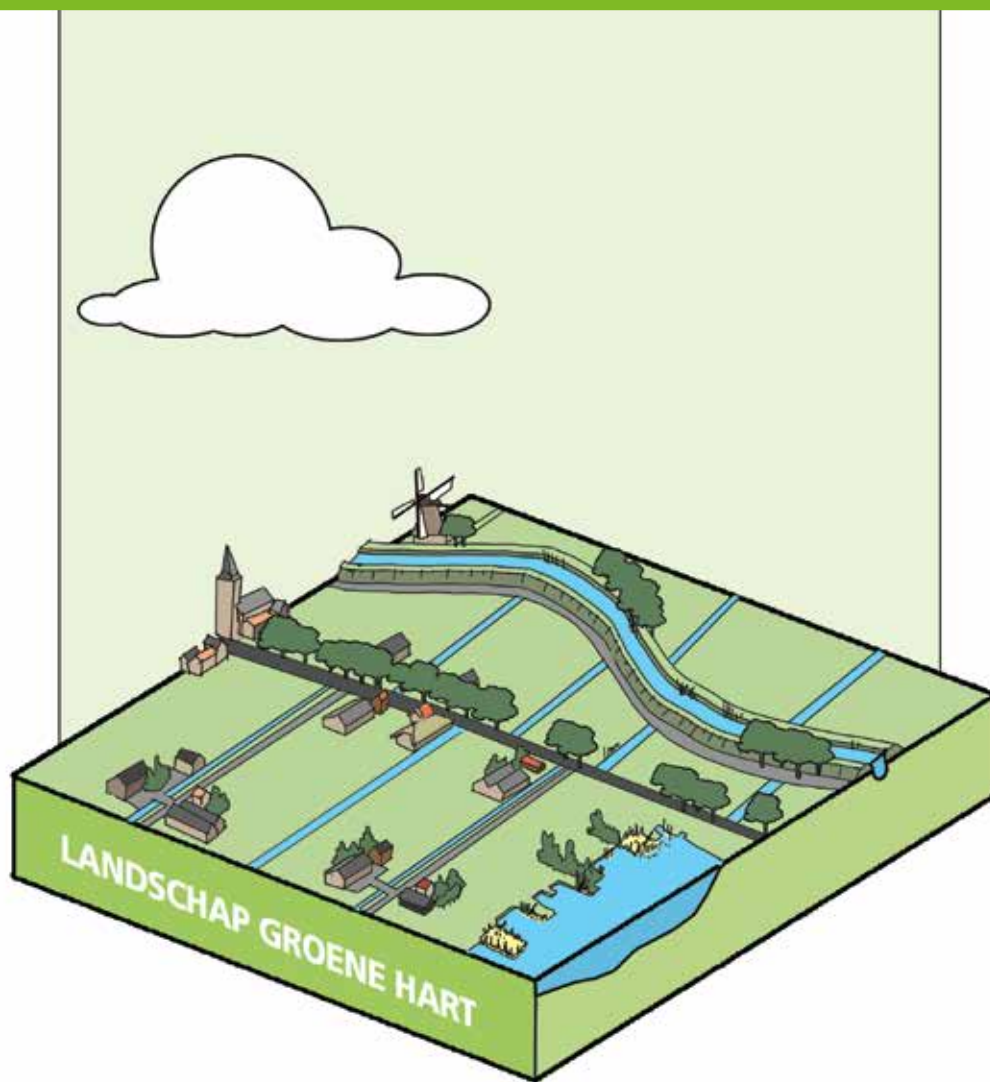
4.

5.

6.

7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

7. Landschap van het Groene Hart

Het weidse landschap van de gemeente Woerden in het Groene Hart is van grote betekenis voor de identiteit én de vitaliteit. In de hiervoor beschreven paragraaf over cultuurhistorie hebben we gezien hoe we zelf het landschap vorm hebben gegeven. De gemeente Woerden is onlosmakelijk met het landschap verbonden. Het landschap staat onder druk door nieuwe opgaven op het gebied van bijvoorbeeld water, klimaat, natuur, wonen, bodemdaling, energie, ondernemen en recreatie. Maar het biedt ook kansen om deze opgaven toekomstbestendig op te lossen. Het landschap vormt een bron voor recreatie, toerisme, agrarische activiteit en landschapsbeleving. Het huidige en deels historische landschap is ook een voorwaarde voor een gezond ecologisch systeem.

Wij vinden het landschappelijk karakter van gemeente Woerden belangrijk voor onze identiteit en vitaliteit.

1.

2.

3.

4.

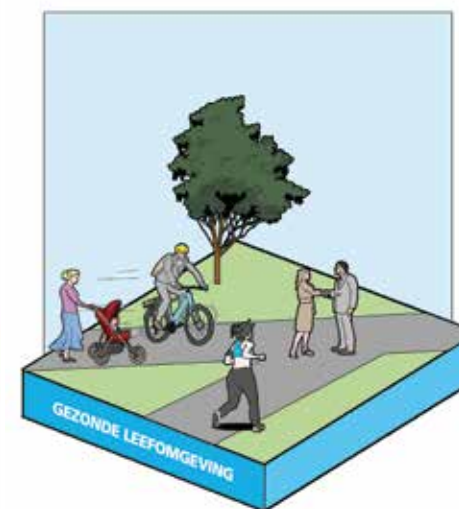
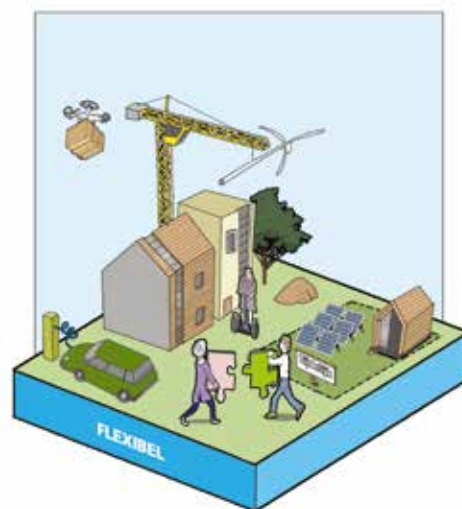
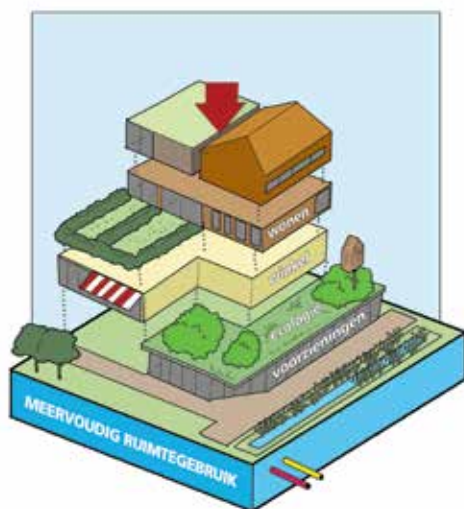
5.

6.

7.

Ruimtelijke inrichtingsprincipes

De uitgangspunten en de 'Waarden van gemeente Woerden' zijn de basis voor de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente. Zij vormen de fundering voor de omgevingsvisie van gemeente Woerden. Maar bij het maken van ruimtelijke plannen zij moeten zij nog wel concreet gemaakt worden. Dat doen we door een aantal ontwerpprincipes te benoemen, namelijk:

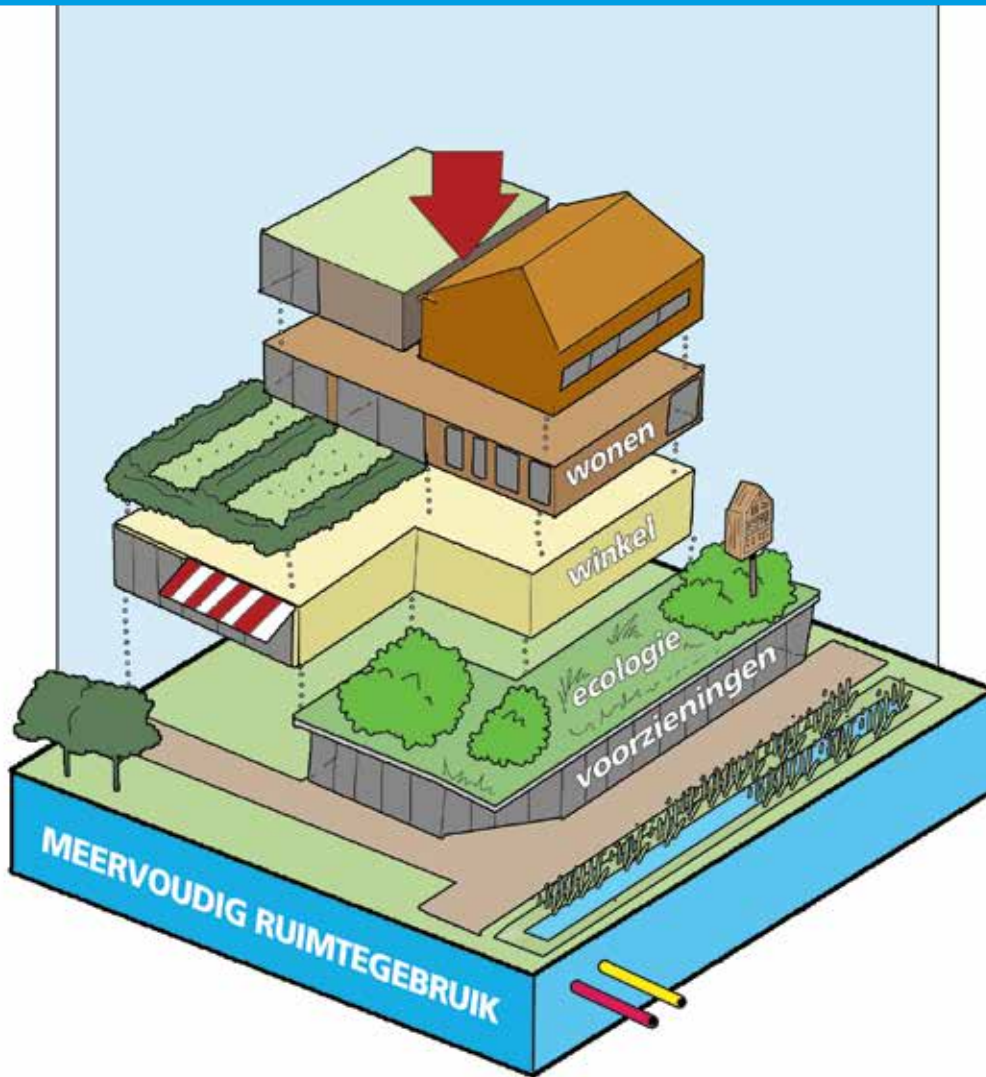
1.

2.

3.

4.

Ruimtelijke inrichtingsprincipes

1. Meervoudig ruimtegebruik

De ruimte is schaars. Daarom wordt de beschikbare ruimte nooit gebruikt voor het toevoegen van één enkele waarde. Het is bijvoorbeeld niet voldoende om een gebied alleen economisch te ontwikkelen. Meervoudig ruimtegebruik gaat uit van het benutten van de ruimte voor meerdere functies in de boven- en ondergrond tegelijkertijd, bijvoorbeeld landschap, watersysteem, economie, energie en mobiliteit. Hierbij houden we rekening met zowel de ondergrond als de lucht.

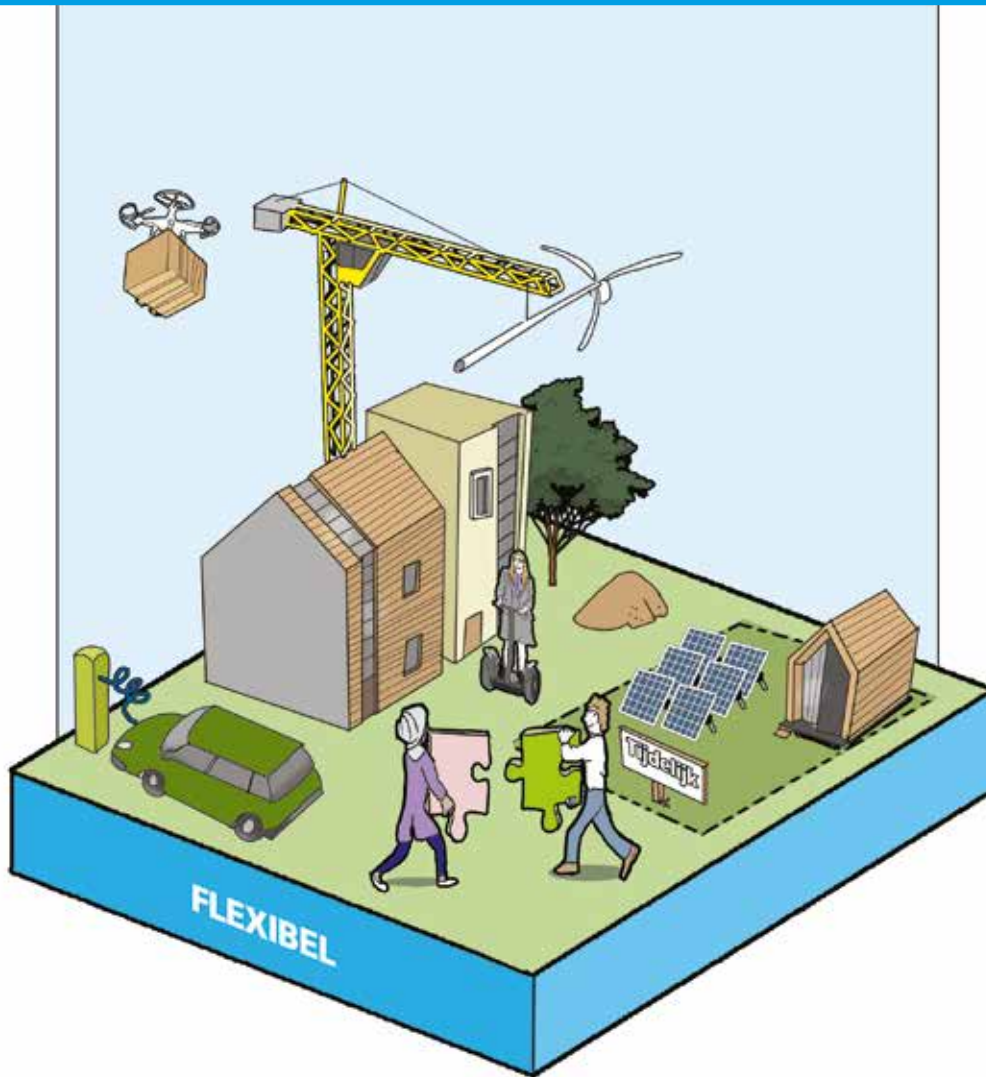
1.

2.

3.

4.

Ruimtelijke inrichtingsprincipes

2. Flexibiliteit

Flexibiliteit in gebruik en in functie moet mogelijk zijn. Nieuwe technologie voor mobiliteit, verstedelijking en landelijk gebied bieden nieuwe mogelijkheden en leveren ook nieuwe vragen op. Het is daarom van belang om ontwikkelingen te zien als tijdelijk en rekening te houden met de toekomstige opgaven voor een gebied. Dat maakt keuzes in de toekomst makkelijker.

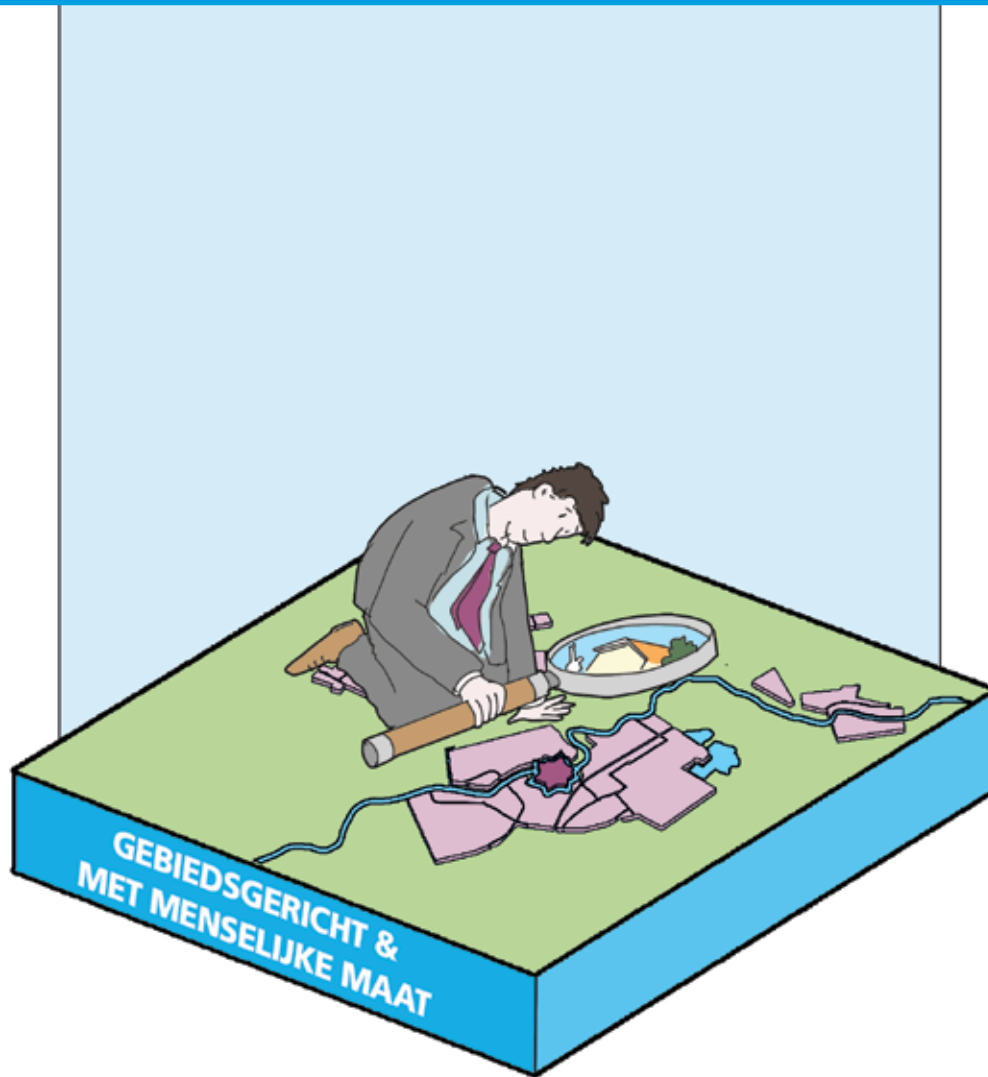
1.

2.

3.

4.

Ruimtelijke inrichtingsprincipes

3. Gebiedsgericht en met menselijke maat

Hoe we een gebied inrichten, moeten passen bij de identiteit, de kenmerken en de kwaliteiten van dat gebied. Ook moet het aansluiten bij de plaatselijke gebiedskenmerken en behoeftes en leefwereld van de inwoners. Dit draagt bij aan de vitaliteit van het gebied.

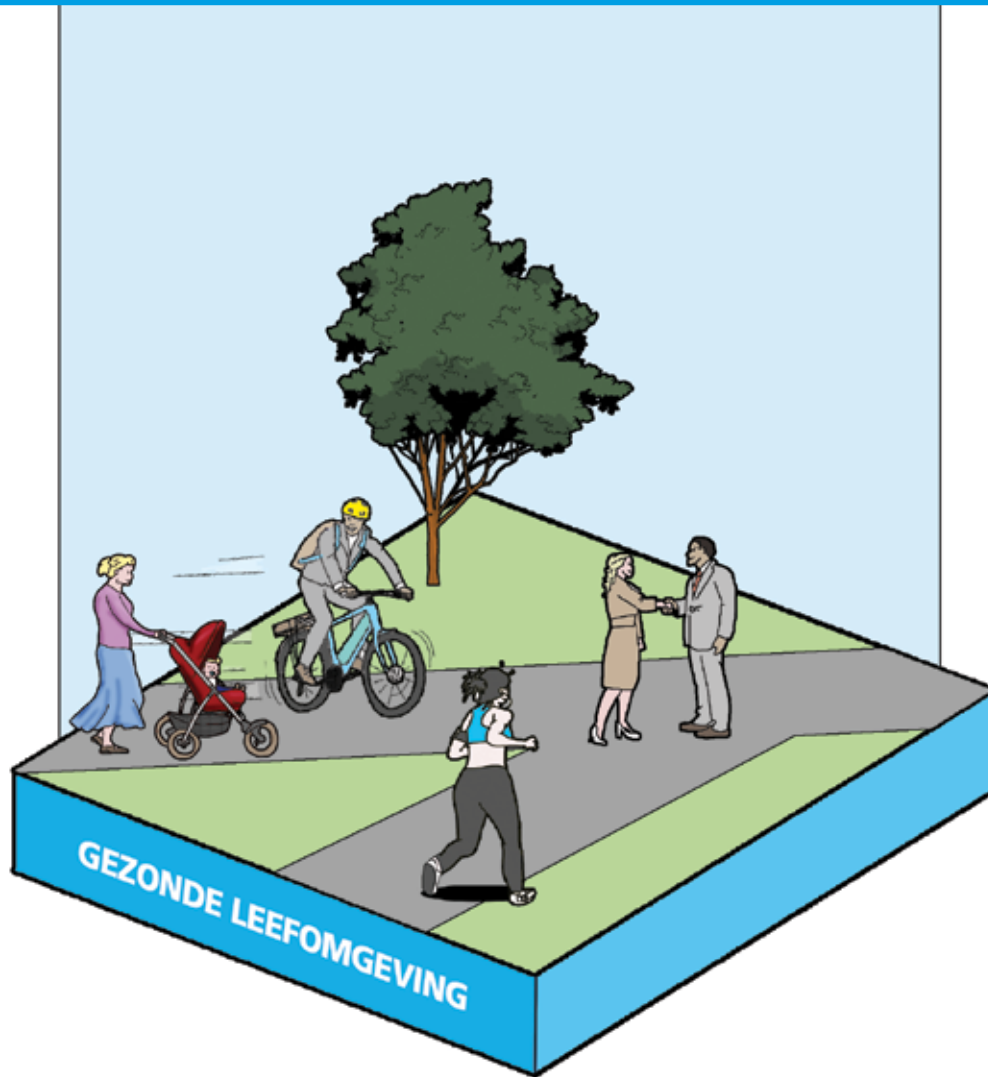
1.

2.

3.

4.

Ruimtelijke inrichtingsprincipes

4. Gezonde leefomgeving

Gezondheid van mens en natuur staat centraal in de bebouwde omgeving. De omgeving moet uitnodigen om te bewegen, elkaar te ontmoeten en het groen te beleven.

1.

2.

3.

4.

gemeente
WOERDEN